

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÎRGU-MUREȘ

TEZĂ DE DOCTORAT

„{ TC "I.L. CARAGIALE" \L 1 }LANȚUL SLĂBICIUNILOR”

COMUNICAȚIONALE

ÎN LUMEA LUI CARAGIALE ȘI ÎN CEA DE AZI

Conducător științific:
Prof. univ. dr. habil. Sorin Crișan

Doctorand :
Cristian Stamatoiu

TÎRGU-MUREȘ

2016

„Nimic nu refuzăm – madam Piscupescu lu’ madam Dăscălescu, madam Sachelarescu lu’ madam Piscupescu, madam Iconomescu lu’ madam Sachelarescu, madam Diaconescu lu’ madam Iconomescu, madam Preotescu lu’ madam Diaconescu, d-ra Popescu lu’ madam Preotescu, eu d-rii Popescu, și mie amicul Costică Ionescu...”

I. L. Caragiale – *Lanțul slăbiciunilor* („Moftul român”, 24 iunie 1901)

CUPRINS

1. Caragiale – textura unei actualități pe care nu am depășit-o încă	5
1.1 Context.....	5
1.2 Pre-text.....	10
1.3 Text.....	12
1.4 Inter-text.....	14
1.5 Sub-text.....	19
2. De la fizionomia, la... „ficsionomia” comunicării	20
3. Emițătorul „ambetat”	27
3.1 „Particulerul” și „Vocea Patriotului Național”.....	27
3.2 „Simt enorm și văz monstruos” prin... micul ecran.....	34
4. Mesajul „scris adânc” și traseele mentalului „rău bolnav”	41
4.1 Figurile <i>divergenței</i>	43
4.1.1 Paronimie propriu-zisă și prin atracție → <i>psihositații</i> de comunicare <i>deviantă</i>	44
4.1.2 Etimologie populară → <i>psihositații</i> de comunicare <i>fantasmagorică</i>	59
4.2 Figurile <i>contradicției</i>	92
4.2.1 Antonimie → <i>psihositații</i> de comunicare <i>antitetică</i>	92
4.3 Figurile <i>redundanței</i>	109
4.3.1 Omonimie → <i>psihositații</i> de comunicare <i>tautologică</i>	110
4.3.2 Sinonimie → <i>psihositații</i> de comunicare <i>pleonastică</i>	131
4.4 Figurile <i>intermitenței</i>	141
4.4.1 Anacolut → <i>psihositații</i> de comunicare <i>discontinuuă</i>	141
5. Referentul deversat „negreșit” în Canalul de comunicare	168
6. Receptorul „turmentat” și închiderea agravantă a încă unui circuit comunicațional	176

7. <i>Imago (i)mundi caragialiesnsis</i>	180
7.1 „Treaba” și „grijile” statului.....	181
7.2 „O mână de politicaștri”.....	183
7.3 „Reperarea onoarei” prin justiție.....	187
7.4 „Din punctul de vedere de drept...”.....	195
7.5 „Amplouiatul” de la „biuroul” de „caștelarie”.....	208
7.6 „Într-o soșietate fără moral și fără prințip...”.....	213
7.7 „Europa d-tale...”.....	224
8. Caracterul peren, dar și perfectibil, al concluziilor la „Caragialume”	231
BIBLIOGRAFIE	235
ANEXE	246

REZUMAT

Prezentul demers critic vizează identificarea structurilor viciate ale comunicării folosite în scop satiric de clasicul nostru I. L. Caragiale și, apoi, identificarea acelorași structuri în limbajul contemporan. Aceasta este parte intrinsecă a evidențierii actualității operei lui Caragiale ce provine și din prezența acelorași aberații lingvistice în limbajul de acum un secol dominat de vectorul comunicațional al jurnalelor, cât și în cel de azi vehiculat în urma revoluției tehnologice de către radio, TV, netul fix și mobil sau de telefonie portabilă...

Capitolul 1. **Caragiale – textura unei actualități pe care nu am depășit-o încă**

Dar episodul ce ni s-a părut de departe simptomatic în ceea ce privește actualitatea operei caragialiene ține de fabulistica turneului în Extremul Orient a T.N. București, nu întâmplător denumit „I. L. Caragiale”. Turneul fusese proiectat sub direcțiunea lui Andrei Șerban și desfășurat în timpul directoratului lui Ion Cojar (1991), în Japonia urmând să fie reprezentată *O scrisoare pierdută*. Înainte de spectacol trupa română avea mari speranțe, dar și multe incertitudini provenite din conștiința că publicul nipon format în mentalitatea și tradiția teatrului *kabuki* ar fi putut să nu aibă aderență la comedia clasicului dramaturgiei române. Dar, surpriză ! „Conferința de presă s-a anunțat de la început un succes prin prezența unui număr neașteptat de mare de participanți, inclusiv din partea unor medii care nu aveau un *target* cultural-teatral, ci mai curând politic. După o lungă rafală de întrebări, până la urmă un jurnalist și-a luat inima în dinți și a pus întrebarea capitală, el cerând să fie pus în contact cu Caragiale (!), fapt care a condus la stupoarea delegației române... Văzând că nu primește nici un răspuns, respectivul a insistat, cerând un număr de telefon, sau baremi *e-mail*-ul lui Caragiale (!)... Recuperând cu calm, românii au explicat politicoșii ziariștilor japonezi că autorul murise în 1912 la Berlin și că nu e un autor contemporan! Explicația a fost până la urmă acceptată, dar cu mare greutate. De ce? Pentru că media era ferm hotărâtă să afle de la Caragiale însuși ce surse a avut el în lumea politică japoneză (!!!), de a aflat, a scris și descris atât de bine înaintea presei locale despre un scandal politic aidoma cu cel care zguduia în acele zile o provincie a insulei Hokkaido...

Ca o completare a exemplelor de actualitate a operei caragialiene, ținem să menționăm aici și propria experiență legată de colajul *Cum a pierdut Leonida o noapte furtunoasă de*

*carnaval*¹, realizat de noi după opera lui I. L. Caragiale, însă pe coordonate total diferite decât în cazul colajului TV, *Al matala*, Caragiale (2002), de Mircea Cornișteanu. Copyright-ul audio și realizarea artistică a înregistrării noastre aparțin Studioului Teritorial de Radio Târgu-Mureș, care a difuzat în premieră această piesă de teatru radiofonic în data de 16 decembrie 2002 la ora 19. Emisiunea a avut un caracter festiv, ea marcând cu ocazia Centenarului nașterii lui I. L. Caragiale și reluarea, după aproape un deceniu și jumătate, a acestui tip de producții radiofonice. Esența dramatizării provine din substanța eseului critic premergător, intitulat *I. L. Caragiale și patologiile mass-media*², astfel încât scena este dominată de paturile un popor de Efimițe și Leonizi care receptează prin intermediul ecranului de televiziune exact știrile citate de Caragiale la vremea sa în operă, fie ea dramatică sau epică. În ciuda ecartului secular între acea actualitate și momentul receptării printr-o tehnologie contemporană nouă, nu apare nici o fractură semantică în momentul emiterii / receptării lor, mai ales că viciile de exprimare a cetățenilor, politicienilor și a oamenilor din sfera mediatică sunt de fapt aceleași.

Capitolul 2. De la fizionomia, la... „ficsionomia” comunicării

Conceptul în interiorul căruia se va desfășura demersul nostru critic este acela al „Caragialumii”, el fiind definit în lucrarea noastră din 1993: „*Caragialumea*” – *matrice și prefigurare*³, ce se revendică de la tradiția hermeneutică a lui Vasile Fanache⁴ și Mircea Iorgulescu⁵. Acest cronotop funcțional se bazează pe fuziunea comicului cu tragicul o r i u n d e și o r i c â n d *selecția negativă a valorilor* parazitează corpul social. Principiul unei astfel de viziuni cu rădăcini maioresciene poate fi perfect ilustrat în *O scrisoare pierdută* (1884), unde victoria în alegerile parlamentare a lui Agamanon Dandanache este asigurată tocmai de faptul că însumează la un nivel organizatoric social superior defectele lui Cațavencu și Farfuridi.

Astfel funcționează și Caragialumea mediatică pe baza „golului de haos” (I.L.C., 1900, *La Moși*), interspațiu populat de *ființe fără calități*⁶ care se adună fără a se conjuga spre

¹ Vezi în: Cristian Stamatou, *I.L. Caragiale și patologiile mass-media (o argumentare critică în șase tablouri, urmată în anexă de un vademecum regizoral pentru 25 de fragmente din I. L. Caragiale)*, Editura „Academos”, Tg-Mureș, 1999, pp. 35-77.

² Ibidem, pp. 5-34.

³ Vezi: Ibidem, „*Caragialumea*” – *matrice și prefigurare*, Editura Universității de Artă Teatrală, Tîrgu Mureș, 2003.

⁴ Vezi: V. Fanache, *Caragiale*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984, cât și ediția a doua „augmentată” din 1997.

⁵ Vezi: Mircea Iorgulescu, *Eseu despre LUMEA LUI CARAGIALE*, Editura Cartea Românească, București, 1988, republicată însă cu titlul original, plus o Prefață: *Marea trâncăneală*, Fundația Culturală Română, București, 1994.

⁶ Concept preluat de la R. Musil (*„Omul fără însușiri”*) și adaptat spațiului caragialian de către Ștefan Cazimir în: *I. L. Caragiale față cu kitschul*, Editura „Cartea Românească”, București, 1988, p. 71.

impunerea guralivă a moftului existențial al fiecăruia. Din această confruntare mortală, dar fără conținut existențial, rezultă revelația finală marcată invariabil de fraternizări cu substrat culinar ce marchează de fapt recunoașterea tuturor *ca o apă și un pământ*. Astfel antropologia Caragialumii se transformă insidios într-o antropofagie ciclică⁷.

Și desigur că o astfel de moștenire problematică nu este ușor de gerat: „Caragiale, ca și monument al spiritualității românești, implică inevitabil împletirea paradoxală a mândriei de avea un astfel de geniu de anvergură universală în propria cultură, cu jena existențială provocată de faptul că exemplele din această comedilografie sunt inspirate din patologia socio-caracterială locală. Dar cum s-au putut acomoda până la urmă cu propriile genii contestatoare mari culturi, precum cea elenică cu Aristofan, cea franceză cu Molière, sau cea rusă cu Cehov, tot un astfel de exercițiu trebuie să dezvoltăm și noi cu cea mai mare naturalețe. Dar până la a fi natural, respectivul proces este mai întâi obligatoriu pentru că în mentalul comun încă ne reprezentăm fenomenul Caragiale ca pe un triplu „blestem” *miticist* cantonat exclusiv în spațiul românesc, intraductibil și neinteligibil în exterior.”⁸, ceea ce nu este adevărat în fond.

O altă problemă subînțeleasă în discursul nostru critic este aceea a raportului dintre universul lui Caragiale și posteritatea sa. Datorită surprinderii efectelor aberante ale aplicării într-o societate a *selecției negative a valorilor*, „Caragialumea” dobândește universalitate atât în planul orizontal al geografiei civilizațiilor, cât și în cel vertical, temporal. Numai că acesta din urmă prezintă o relativitate specifică: nu numai că monada literară se pliază dinspre trecut la realități contemporane, dar – în cazul unor alcătuirii sociale neviabile – ea pare a veni din viitor sub formă de ideal:

„Privind obiectiv la calitatea clasei noastre politice și a «faliților» (*OSP*) ei manageriali, ne dăm ușor seama că majoritatea «nembrilor» ei mai au mult până la moralitatea unui... Cațavencu, până la cultura lui... Farfuridi, până la probitatea lui... Pristanda, sau până la hotărârea lui... Trahanache!!! În alte registre se va verifica de asemenea caracterul de model – ideal pe care încă îl are la noi (și nu numai) lumea lui Caragiale. Erosul este o telenovelă demnă de «romanșurile» Ziței, solidaritatea familiei se bazează pe triunghiul conjugal, cuplurile antologice țin de relațiile astăzi la modă în «Europa d-tale» - inseparabilii Farfuridi și Brânzovenescu implicând o completare împotriva firii -, cultura este la cheremul unor Rică Venturiano, consumatorii acestui *kitsch* fiind nenumărate familii de tip Leonida–

⁷ Cristian Stamatoiu, *op. cit.*, 2003, p. 33.

⁸ Ibidem, „Posibile căi de abordare în problematica traducerii lui I. L. Caragiale”. Communication Culture and Interlinguistics in Europe, Sapienția University, Tîrgu Mureș, 27-28 mai 2011, publicat în: *Kommunikációs kultúra és transzlingvisztika Európában / Cultură comunicațională și relații translingvistice în Europa / Communication, Culture and Translinguistics in Europe*, Cluj / Kolozsvár: Scientia Kiadó, , 2012, p. 311.

Efimița, iar infrastructura economiei naționale fiind «sublimă», dar «lipsind cu desăvârșire», deoarece rezidă doar în vânturarea unor termeni sincronizați semidoct cu izvorul lor occidental, însă fără nici o șansă de transpunere practică (cum ar fi «liberschimbismul» lui Nae Cațavencu).

Paradoxul *stării* operei caragaliene constă din înfățișarea ei sub forma unei Fata Morgana. Ea se îndepărtează odată cu orizontul spre care ne îndreptăm victorioși, închipuindu-ne că, prin accesul la noi tehnologii, fugim și de *verdictul Caragiale*. Nereușind să ne depășim condiția, nu facem altceva decât să amânăm la infinit rezolvarea problemelor noastre de lume subcaragialiană, ceea ce îl transformă automat pe I.L. Caragiale într-un autor ce vine încă în întâmpinarea realităților noastre dinspre... viitor!”⁹

Subiectul studiului nostru va consta din evidențierea patologiilor comunicaționale la nivelul *corpusului caragalian*, în paralel cu demascarea rupturii intenționate dintre fond și formă, bineînțeles, pe fondul corespondenței dintre comic și tragic, dintre *comédie* și *comédie*. Dincolo de aberațiile lingvistice ale personajelor caragaliene, ne vom concentra asupra reflectării monadice a acestora înspre vârful aisbergului Caragialumii, adică în mijloacele de scurtcircuitare a spațio-temporalității prin scris: *bilețelul*, *scrisorica*, *telegrama* și, mai ales, *jurnalul / gazeta*. Depășind bibliografia descriptivă deja bogată în acest domeniu¹⁰, vom detecta corespondențele lor din viața socio-politică, așa cum este ea reflectată de către mass-media contemporane, dar și „greșelile neprovocate” ale vectorilor mediatici în sine, *analiza noastră demonstrând că, în ciuda progresului tehnologic, viciile de caracter, de gândire și de exprimare rămân totuși neschimbate*.

Metodă. Discursul critic va fi determinat de o necesară *intra-* și *inter-disciplinaritate*, deoarece comunicarea are o astfel de natură, „ceea ce solicită o reală deschidere către domeniile înrudite și, deopotrivă, un dinamism propriu, în măsură să o facă aptă să țină pasul cu evoluția nu numai din fiecare disciplină, ci și cu cea a domeniului socio-uman în general”¹¹. Din interiorul acestuia din urmă ni se impune în mod evident „gramatica textului literar”¹². Ea trebuie să surprindă și să explice *literaritatea* derivată din *conotații* ce au la bază „o multiplicitate de sensuri și de strategii de combinare, fapt pentru care (textul – n.n.) trebuie

⁹ Ibidem, *op. cit.*, 2003, p. 16.

¹⁰ De la Valentin Silvestru până, de exemplu, la Maria Vodă-Căpușan (vezi *Bibliografia* de la finalul lucrării).

¹¹ Paul Dobrescu și Claudia Bârgăoanu, „Prolegomene la o posibilă istorie a comunicării”, în: *Revista română de comunicare și realități publice*, nr. 6-7, 2003, pp. 19 – 20.

¹² Cristina Ionescu și Matei Cerkez, *Gramatică și stilistică*, ALL, București, 1997, p. 63, aici și urm.

studiat în mai multe feluri, prin mai multe metode complementare, căci el este subordonat în același timp semanticii, sintaxei, logicii, retoricii și altor științe.”. Astfel ni se vor impune în mod natural ca și unelte de lucru: critica și istoria literar-dramatică, teatrologia, stilistica (aflată în conexiune cu fonetica, lexicografia, morfologia și sintaxa) psiho- și socio-lingvistica, cât și teoriile generale ale comunicării, însoțite de cele speciale: ale comunicării mediatice și, în special, a celei literare. Din spațiul extra-filologic se vor selecta tot holistic mijloacele prin care vom încerca să depășim limitele unei simple critici interpretative; de exemplu, în continuarea domeniului sociolingvistic vom putea utiliza la fel de natural și elemente ale politologiei.

Demersul orientat spre surprinderea unui tablou sincron al lumii noastre va avea însă în permanență la bază un referent solid, validat sistematic de istoria ultimului secol, acela al operei lui I. L. Caragiale, lui adăgându-i-se și reperatele științei comunicării,¹³ dezvoltată din moștenirea saussuriană de către Roman Jakobson. Glisând dinspre aceasta spre *lingvistica stilistică* (Charles Bally și Benedetto Croce), ne vom opri îndeosebi asupra *stilisticii pragmatice* (Charles Morris) ale cărei mijloace le vom aplica în studiile de caz. Aplicată ca și „cercetare a faptelor de limbaj” înțeles ca „o formă de comportament”¹⁴, *pragmatica* se orientează spre „un metalimbaj”¹⁵ constituit exact pe traseele preluate din stilistică.

În acest spirit, semnul grafic al unei duble proiecții va fi aici în mod convențional: „→”. De exemplu, *propoziția* noastră: „etimologie populară → fantasmare” semnifică un proces de definire a etimologiei populare, urmat de analiza sa în opera lui Caragiale (cu toate implicațiile literar-teatrale), pentru a fi apoi regăsit neschimbat genetic la baza etimologiilor populare de astăzi, cât și în alte devieri actanțiale bazate pe incultura cu inevitabila pretenție de *High-life* (I.L.C., *Idem*, 1899) și *Five o'clock* (*Idem*, 1900).

Totul, cu scopul de valorificare a rezultatelor obținute în planul teatrologiei și al artei regizorale / interpretativ-scenice, ambele implicate în receptarea și reprezentarea creației marelui nostru clasic.

Capitolul 3. *Emițătorul „ambetat”*

Tipologia comunicării din „Caragialume” este una a abaterilor de la normă, ea animând non-exprimarea unor „perso-nulități”, aici *fiziologia* comunicării devenind o *patologie*, iar

¹³ Emil Ionescu, „De la stilistică la pragmatică” în: *Manual de lingvistică generală*, ed. IV, Editura ALL, București, 1992, pp. 214 - 237.

¹⁴ *Ibidem*, p. 222.

¹⁵ *Ibidem*, p. 223.

fizionomia ei o „*fixionomie*”, termen prezent de altfel în chiar opera lui Caragiale. În Momentul intitulat *Justiție* (1893), inculpatul „Iancu Zugravu declară în instanță că, atunci când se dusesse cu „chinoroz” la reclamanta „Leanca văduva”, nu avusese intenții violente, el dorind doar să o sperie că îi „sulemenește” „*ficsionomia*”. Și este evident că respectivul „comersant de piei de cloșcă” combină în aburii alcoolului noțiunea de fizionomie cu cea de fixitate a unui profil, obținând o etimologie populară ce este apoi grotesc amplificată printr-un pleonasm: „*ficsionomia obrazului*”!

Deși **lanțul comunicării** *apud* Saussure este aici în totalitate prezent, el se constituie de fapt într-un „**lanț al slăbiciunilor de comunicare**” în care eroarea formală se transfigurează în oroare conținutală. Pe această axă textul caragialian dobândește un înalt nivel de literaritate.

Dar cum se conexează această „*fixionomie*” la problematica mai cuprinzătoare a mass-mediilor? Mai întâi, personajele Emițătorilor mediatici din orice „Caragialume” trebuie să fie semidocte, pentru că, așa cum se întâmplă și la noi după 1989, există mai multe mijloace de expresie publică decât „intelectuali” în viziune caragialiană. Moftangiul Emițător este tocmai individul care, dorind să apară într-o poză de succes social interpretată semidoct „după ureche”, încearcă să caricaturizeze în special ipostazele jurnalistului / omului politic adică Farfuridi / Cațavencu; Rică Venturiano sau a doamnei de lume bună. Patronul lor spiritual este în realitatea timpului ziaristul de palat Zaharia Karkaleki, transfigurat în personajul Caracudi, redactor la fictiva, dar simptomatica foaie „*Revolta națională*”.

La conturarea Mesajului deviant contribuie așadar inadecvarea *sursei*: manipularea cu umor involuntar, ori cu autentică rea-credință, a secvențelor în pagină, sau, de ce nu, la masa de montaj, dar și vicierea *destinatarului*. În ciuda incorectitudinii sale puse în slujba unor intereselor oculte, Mesajul virusat este încurajat și proliferat cu fervoare complice tocmai de... masa victimelor. Ele se asigură astfel că nu vor fi puse în fața vreunui adevăr, din care cel mai cumplit este acela al propriei condiții (cvasi)existențiale.

Deși Receptorul ar avea libertatea de selecție a Mesajelor primite, el acceptă să digere mediatic aproape orice, numai să-și creeze iluzia că este un om important ce trăiește intens în centrul fluxului informațional. Aflat sub teroarea vidului interior, individul își dorește sincer mistificarea prin *consumul* de informație „furajeră”¹⁶, care să nu-i pună cumva probleme de conștiință. Defectele genetice de percepție și autore-prezentare ale individului Receptor vor avea obligatoriu o aceeași orientare cu acelea ale Emițătorului. Din combinație rezultă o

¹⁶ Parafrază la poemul lui Marin Sorescu – *Contabilitate*, unde se utilizează expresia „cuvinte furajere”.

reflectare aberațională, dar foarte eficientă, a imaginii unei realități la rândul ei vicioase (prezentă datorită termenului Referențial).

Mistificările *output*-ului¹⁷ vor fi deci homerice, iar în fața unei astfel de *explozii informaționale*... a inexactităților, așa-zisul ei beneficiar va reacționa în două maniere, ambele deviate. Manifestându-se într-un mediu restrâns, el va idolatriza „leonidian” informația scrisă, pe când aflat în spațiul public, el se va deda unor discursuri delirante. Pe o treaptă poate superioară, vin ignorarea și apoi chiar negarea babiloniei informative, ori chiar a realității care a generat-o. Gestul nu este însă o formă de protest, ci ține de infatuarea simptomatică miticismului.

Circuitul informației în lumea lui Caragiale se închide atunci când „neicursorii / puicursorii”, „stimabili” (I.L.C., *OSP*, 1884, IV, 2), „jupânii” (I.L.C., 1884, *ONF*, I, 1) și nu mai puțin „bobocii” (I.L.C., 1880, *CLFR*, 1) vor ajunge să „se lase de veste plini”¹⁸. Și, după ce au asimilat manipulările mediatice, ei își vor atinge cu o superbie dizgrațioasă noul punct maxim al propriei incompetențe. Cu cât ascensiunea socială a individului caragialian între alții asemenea va fi mai de succes, cu atât mai mult respectiva comunitate se va apropia de falimentul global. Astfel, colectivitatea, cu perdanți și victorioși de moment, se va precipita să traseze încă o spiră descendentă a *vorbirii* spre *leorbăire* și a *civilizației* spre *subcultură*, sub anestezia celui mai important Canal comunicațional din beția prăbușirii: *mass-media*. Și totul desfășurându-se, desigur, în contextul reversibilității *comediei* în *comédia* limbajului.

Capitolul 4. *Mesajul* „scris adânc” și traseele mentalului „rău bolnav”

Caragialumea va fi astfel scanată critic prin filtrele unor *scheme* relaționale de la nivelul *figurilor de sunet* și *la cele de construcție*, prin acela al *figurilor semantice*, până la *figurile de gândire*¹⁹, neuitându-se însă că aici este vorba de un mental „rău bolnav” ce generează o comunicare similară. Un astfel de demers unificator presupune în viziunea Școlii de la Liège relaționarea retoricii „cu alte discipline (logică, psihologie, psihanaliză)”. Din această interacțiune vor rezulta patru scheme de spațializare a comunicării: *adăugare*; *permutare*; *substituire*; *suprimare*, ceea ce în cazul nostru se va traduce prin patru „psihosituații”, ale: *divergenței*, *contradicției*, *redundanței* și *intermitenței* urmărite la nivelul fonetic, lingvistic,

¹⁷ *output* – informație rezultată în urma unui proces informațional îndeosebi - (engl.)

¹⁸ Din poemul *Nunta Zamferei* de George Coșbuc.

¹⁹ Pentru definirea acestor tipuri de figuri ale limbajului... figurat, a se vedea: Bidu-Vrânceanu, Angela; Călărășu, Cristina; Ionescu-Ruxândoiu, Liliana și colectivul, *Dicționar de științe ale limbii*, Nemira, București, 2001, pp. 213-214.

stilistic, dar și suprasegmental, la acela al structurării conflic-tului sau chiar al corespondențelor sale din contemporaneitate.

Figurile divergenței se vor replica până când își vor fi regăsit alcătuirea în *paronimia propriu-zisă / prin atracție* și *etimologia populară* care modelează o comunicare discordantă; *figurile contradicției* în: *antonimia* specifică situațiilor antitetice și contradictorii; *figurile redundanței* în: *omonimie* și *sinonimie* ca și forme ale repetitivității în formă și fond; *figurile intermitenței* în: *anacolutul* înțeles ca și o expresie a unei comunicări fragmentate și (în lipsa metaforei) fatalmente fragmentare.

Cum „Caragiale utilizează greșeala în toate formele ei (cotidienele o găzduiau cu generozitate), clișeul, reclama, limbajul administrativ (cererea, procesul-verbal), limbajul telegrafic, anecdota sau gluma și tot ce ținea de banalul banalului.”²⁰, vom aborda problematica *abaterii* ca și formă de *literaritate* din punctul de vedere al unor *figuri de stil* ce au capacitatea de a transcende diverse compartimentări și de a oferi *pattrenuri* ce hotărăsc traseele conflictuale ale operei *literar-dramatice*. Astfel, *paronimia* reprezintă la nivelul schemei conflictuale glisajul în penibil datorită unei exprimări cât pe aici să fie corectă: *etimologia populară* este rod al unei pseudo-explicitări efectuate sub presiunea inculturii; *anacolutul* fracturează și apoi petește aleatoriu firul logic al unei comunicări; *antonimia* propune o reducere la lingvistic a antinomicului nedialectic în genere; iar *omonimia* și *sinonimia*, deși teoretic opuse, devin complice în procesele redundanței. Aceste structuri mentale ale unor Emițători cu o comunicare deficitară a sinelui provin din zona abisală, adică, exact de acolo de unde are loc fuziunea planurilor psiholingvistice. Ele vor fi deci urmărite la nivelul operei în procesul de transformare a schemei viciate de gândire în gesturi comunicaționale similare, urmând ca apoi toate acestea să fie regăsite în actualitatea mediatică.

Scena emblematică pentru operaționalizarea înspre literaritate a structurilor comunicării viciate a personajelor lui Caragiale se regăsește în debutul *Noptii furtunoase* unde Jupânului Dumitrache Inimă-Rea i se decripează de către hermeneutul de serviciu, Nae Ipistatul, sensul editorialului semnat de Rică Venturiano în „Vocea Patriotului Național”. Articolul este axat – de fapt dezaxat – în jurul termenului francez „manquer” (a lipsi, în acest caz de la vot - fr.) ce este adaptat mai întâi prin senzaționalul barbarism „a manca”. Abia după aceea este posibilă interpretarea lui Nae Ipingescu care îl *lămurește* (*tun !* – n.n.) pe Jupân Dumitrache cum că termenul s-ar referi la „ciocoi” care „mănâncă poporul”. O soartă similară are și

²⁰ Ioana Pârvulescu, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, Humanitas, București, 2011, p. 78.

paragraful referitor la dezirabilul sistem de vot universal, denumit printr-un dezacord fastuos: „*sufragiu* universale” (n.a.). Jongleria explicativă a Ipistatului mizează pe o dublă schimbare de accent. Pe lângă cea normală lor (!), dinspre politic spre gastro-intestinal, „amicul politic al căpitanului” se dedă și la una propriu-zis lingvistică, „*sufràgiu*” (vot) devenind „*sufragiu*” (cu înțelesul de: cel care servește mâncarea la masă), ceea ce provoacă o falsă revelație: „A! Înțeleg! bate în ciocoi, unde mănâncă sudoarea poporului suveran... știi: masă... sufragiu...”.

Actanții mass-mediilor electronice se vor comporta așadar conform acelorași structuri metale precum cei din lumea lui Caragiale, fie ea „țivilă” ori jurnalsitică. Exemplară este în primul caz (negativ) surescitarea lui Madam Georgescu din *Tren de plăcere (Temă și variațiuni*, 182). Ea se va extazia a doua zi după „partida de plăcere improvizată” de talentatul *gurist* „locotenent Mișu” pe parcursul unei plimbări nocturne cu trăsura la cascada... „Urlătoarea” (!) prin exclamația: „– Ah! mamițo! Menuetul lui *Pederaski*... mă-nebunesc!”. Desigur, este vorba aici de numele compozitorului și pianistului polonez Ignacy Paderewski²¹. Având în vedere faptul că madam Georgescu avea o cultură (și muzicală) aproximativă, nu ne va mira că numele muzicianului este asemănat cu termenul „pederast”! Prea distinsa și onorabila doamnă face astfel mărturisiri și trimiteri subconștiente la natura imorală a „plăcerii ce va rămânea neuitată...” în urma acelei plimbării cu trăsura demnă de *Memoriile* lui Casanova... Cât privește dimensiunea mediatică a acestor derapaje, reprezentativ rămâne marele talent jurnalsitic și tânăr de viitor Edgar Bostandaki care, dorind să complimenteze excesiv la *Carnetul monden* o doamnă din lumea bună, este trădat de paronimie. În loc să fie calificată în respectivul articol drept „silfidă”, matroana citește că este „sifilidă” !

Capitolul 5. *Referentul deversat „negreșit” în Canalul de comunicare*

Correspondentele structurilor deviate se regăsesc așadar și în mediile contemporane. Ca de exemplu, atunci când un post francez de televiziune a anunțat „o bavură” a forțelor aeriene ale NATO din 1999 în Kosovo (adică o lovitură asupra unei alte ținte decât cea dorită), un entuziast editor de știri de la o televiziune privată (dintr-o Românie ce avea ca ideal admiterea în respectiva alianță) a anunțat încă o „bravură” a respectivelor trupe! Pe de altă parte, în 1999 o suavă prezentatoare TV pronunța sclifosit, în loc de numele compozitorului francez Saint-Saëns (1835 – 1921), o formă onomastică adaptată de „inteligența” ei: Sans-Sens (!)²²,

²¹ Ignacy Paderewski (n. 18 noiembrie 1860, Kurylowka – d. 29 iunie 1941, New York) pianist, compozitor și om politic polonez progresist.

²² Confuzie și joc de cuvinte involuntar care conduce de la numele compozitorului francez Saint-Saëns la expresia aiuristică „sans sens” (fr.), adică: „fără sens”!

pentru ca în octombrie 2003 un post român de radio să anunțe admiterea onorifică a actorului Anthony Hopkins în „The Walk of Fame” sub forma subversivă „The Walk of Shame”²³!

De multe ori, deși forma stilistico-gramaticală e ireproșabilă, nu este exclusă apariția unor greșeli ce își extrag conținutul din contradicția de termeni dintr-o gândire confuză. Din polemica discursurilor electorale din *O scrisoare pierdută* dintre pseudorivalii politico-ideologici Cațavencu și Farfuridi, se conturează o adevărată *mise-en-abîme* a noncomunicării intra- și inter-textuale. Pilonii acestei spirale descendente sunt următoarele propoziții de (non)valoare:

Farfuridi: „Din două una, dați-mi voie: ori să se revizuiască, primesc! Dar să nu se schimbe nimica; ori să nu se revizuiască, primesc! Dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, și anume în punctele... esențiale... Din această dilemă nu puteți ieși... Am zis!” (I.L.C., 1884, *OSP*, III, 1).

căruia i se opune – însă prin adăugarea (sic!) prostiei – Cațavencu prin:

„..., în fine oricare națiune, oricare popor, oricare țară își are faliții săi (*îngrașă vorbele*)... Numai noi să n-avem faliții noștri!... Cum zic: această stare de lucruri este intolerabilă, ea nu mai poate dura!...” (III, 5, aici și urm.);

sau:

„Cațavencu: Soțietatea noastră²⁴ are ca scop să încurajeze industria română, pentru că, dați-mi voie să vă spui, din punctul de vedere economic, stăm rău...

Grupul (aplauze) : Bravo!²⁵”

sau:

„Cațavencu: Industria română e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvârșire. Soțietatea noastră dar, noi, ce clamăm? Noi aclamăm munca, travaliul²⁶, care nu se face deloc în țara noastră!

Grupul: Bravo! (aplauze entuziaste)”.

²³ Paronimia funcționează doar în limba engleză, alternanța producându-se între „fame” (faimă) și „shame” (rușine) !

²⁴ E vorba de societatea „fudată” de el „în această urbe” : „Aurora Enciclopedică Română”

²⁵ Urarele sunt absolut stupide, publicul susținător necondiționat al lui Cațavencu indiferent de enormitățile susținute de acesta nedându-și seama că reacția sa înseamnă aici și mai jos de fapt aprobarea situațiilor criticate aparent de vorbitor.

²⁶ Nefericit sinonim, pentru că „travaliu” se va specializa în domeniul medical, unde în obstetrică și ginecologie desemnează acțiunea contractare a mușchilor abdominali spre expulzarea extrauterină a fătului, adică a procesului de naștere.

Capitolul 6. **Receptorul „turmentat” și închiderea agravantă a încă unui circuit comunicațional**

Dar, cum realitatea depășește ficțiunea, fie ea oricât de realizată artistic, iată că, la peste un secol de la crearea operei lui Caragiale, actualitatea se constituie într-un rival validant al modelului. Astfel, în 2003 în cadrul celui mai popular pe atunci talk-show TV susținut de Marius Tucă, un poet notoriu prin participarea la evenimentele din 1989 susținea aderarea României la U.E., pentru ca imediat să protesteze față de proiectul unei noi Constituții ce ar fi fost prea... europenistă! Iar seria de exemple poate ușor continua dincolo de câteva alte exemple menționate aici: într-o intervenție referitoare la marea eclipsă de soare din 12 august 1999, reporterul TV susținea că turiștii aflați pe litoralul Mării Negre, la Mangalia, au abandonat băile de soare de pe plajă, pentru a urca pe dig de unde au preferat să urmărească fenomenul astronomic al ascunderii soarelui; apoi – în funcție de ediția de dimineață sau de seară a publicațiilor – locațiile proiectatului parc turistic „Dracula” sau ale aeroportului București se schimbau spectaculos pe geografia țării, pentru ca, la vizita Președintelui Franței Republicane din 1990, susținătorii restaurării monarhiei și a Regelui Mihai I căutau susținere politică externă strigând în franceză: „*Vive le Roi !*” („Trăiască Regele!”- fr.), etc...

Capitolul 7. **Imago (i)mundi caragialiesnsis**

După explorarea identităților dintre comunicarea lingvistică insuficientă ce animă Caragialumea și aceea din zilele noastre, s-a trecut la identificarea pe baza acelorași structuri a gesturilor comportamentale cu relevanță socială. Astfel, se propune o largă analiză comparativistă între fiziologia *establishmentului* României de la 1900 și patologia sa statală de azi. Domeniile de investigație se pot constitui într-un caleidoscop socio-politic de vreme ce demagogia și forma fără fond sunt urmărite în spații precum: *statul, viața politică, Justiția, funcționăria, imorailatea, kitsch-ul social sau mimarea reformelor de inspirație europeană*.

Capitolul 8. **Caracterul peren, dar și perfectibil, al concluziilor la „Caragialume”**

Autorul subliniază că actualitatea incontestabilă a operei lui Caragiale provine din repetarea într-un context tehnologic revoluționar a acelorași structuri comunicaționale și afective disfuncționale, iar nu din cauza unor fericite coincidențe. Fenomenul posedă un polimorfism ce îi asigură o vivacitate care îl ferește de încorsetarea într-o formulă definitivă, el apropiindu-se de geometria evolutivă a unui „working process”. Această corespondență subversivă funcționează și va funcționa atât timp cât lumea – oricât de evoluată tehnologic – se va

constitui în jurul principiului distopic al „selecției negative a valorilor” și al corolarului său, al sfidării ordinii naturale prin dogmatisme ce momentan puteau fi considerate corecte politic.

Lucrări citate pe parcursul REZUMATULUI

Caragiale, Ion Luca, *Conul Leonida față cu reacțiunea*, în vol.: *Teatru* de I. L. Caragiale, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959. pp. 79-98.

Ibidem, *O noapte furtunoasă*, în vol.: *Teatru* de I. L. Caragiale, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959, pp. 11-78.

Ibidem, *O scrisoare pierdută*, în vol.: *Teatru* de I. L. Caragiale, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959. pp. 99-222.

Ibidem, *Momente*, Editura Adevărul, București, 1901. 250 p.

Ibidem, *Reportaj*, în vol.: *Temă și variațiuni* de I. L. Caragiale, Ediție îngrijită și prefață de Ion Vartic, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1988, pp. 107-113.

Ibidem, *Tren de plăcere*, în vol.: *Temă și variațiuni* de I. L. Caragiale, Ediție îngrijită și prefață de Ion Vartic, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1988, pp. 176-182.

Ibidem, *Justiție*, în vol.: *Temă și variațiuni* de I. L. Caragiale, Ediție îngrijită și prefață de Ion Vartic, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1988, pp. 252-254.

*

Bidu-Vrânceanu, Angela; Călărașu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana și colectivul, *Dicționar de științe ale limbii*, Nemira, București, 2001.

Ștefan Cazimir, *I. L. Caragiale față cu kitschul*, Editura Cartea Românească, București, 1988.

Dobrescu, Paul și Bârgăoanu, Claudia, „Prolegomene la o posibilă istorie a comunicării”, în: *The Romanian Journal of Communication and Public Relations*, no. 6-7, 2003.

Fanache, V., *Caragiale*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984, cât și ediția a doua „augmentată” din 1997.

Ionescu, Cristina și Cerkez, Matei, *Gramatică și stilistică*, Editura ALL, București, 1997.

Ionescu, Emil, *Manual de lingvistică generală*, ediția a IV, Editura ALL, București, 1992.

Iorgulescu, Mircea, *Eseu despre LUMEA LUI CARAGIALE*, Editura Cartea Românească, București, 1988, republicată însă cu titlul original, plus o Prefață: *Marea trâncăneală*, Fundația Culturală Română, București, 1994.

Pârvulescu, Ioana, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, Humanitas, București, 2011.

Stamatoiu, Cristian, *I.L. Caragiale și patologiile mass-media (o argumentare critică în șase tablouri, urmată în anexă de un vademecum regizoral pentru 25 de fragmente din I. L. Caragiale)*, Editura „Academos”, Tg-Mureș, 1999.

Ibidem, „*Caragialumea*” – *matrice și prefigurare*, Editura Universității de Artă Teatrală, Tîrgu Mures, 2003.

Ibidem, „Posibile căi de abordare în problematica traducerii lui I. L. Caragiale”. *Communication Culture and Interlinguistics in Europe*, Sapienția University, Tîrgu Mureș, 27-28 mai 2011, publicat în: *Kommunikációs kultúra és transzlingvisztika Európában / Cultură comunicațională și relații translingvistice în Europa / Communication, Culture and Translinguistics in Europe*, Cluj / Kolozsvár: Scientia Kiadó, , 2012, pg. 311-316.

Ibidem, *ETIMOLOGII POPULARE „FRANCOAFONE” ÎN DRAMATURGIA ROMÂNESCĂ* („Filierea” cazurilor : V. Alecsandri, I. L. Caragiale și extensia spre E. Ionescu) / *DES FAUSSES ÉTYMOLOGIES « FRANCO-APHONES » DANS LA DRAMATURGIE ROUMAINE* (« La filière » des cas de : V. Alecsandri, I. L. Caragiale et l’extension vers E. Ionescu), Iași: Artes, 2015, Anexe.

Vartic, Ion. „I. L. Caragiale și schițele sale exemplare”, prefață la: I. L. Caragiale, *Temă și variațiuni*. Cluj-Napoca: "Dacia", 1988, pg. 5-45.

Bibliografia generală a lucrării

1. Opera lui I.L. Caragiale citată apud:

Caragiale, Ion Luca *Opere*, vol. 1, *Momente, schițe, notițe critice*, ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin și o introducere de Silvian Iosifescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959.

Ibidem, *Opere*, vol. 2, *Momente, schițe, notițe critice*, ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin și o introducere de Silvian Iosifescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1960.

Ibidem, *Opere*, vol. 3, *Momente, schițe, notițe critice*, ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin și o introducere de Silvian Iosifescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1962.

Ibidem, *Opere*, vol. 4, *Momente, schițe, notițe critice*, ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin și o introducere de Silvian Iosifescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1965.

Ibidem, *Scrisori și acte. Studii și documente*, ediție îngrijită de Șerban Cioculescu, E.P.L., București, 1963,

Ibidem, Despre lume, artă și neamul românesc, Selecția textelor și Cuvânt înainte de Dan C. Mihăilescu, Colecțiile „Humanitas”, Ed. Humanitas, București, 1994.

Ibidem, Titircă Sotirescu et C-ie (comedie în trei acte), ediție îngrijită de Dan Gulea, Paralela 45, Pitești, 2012.

Caragiale, Temă și variațiuni, Ediție îngrijită și Studiu introductiv de Ion Vartic, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1988.

*

Caragiale, Ion Luca, *Théâtre*, Ediție îngrijită și traducere de Paola Bentz-Fauci, Paris–Bucurest, Collection UNESCO, Monitorul Oficial, 2002.

Caragiale, I. L., *Mitică* (Antologie / Anthologie), Traducere în limba franceză de Constantin Frosin; Prefața de Gelu Negrea. Cartea românească, București, 2002.

2. Bibliografie critică:

2.1 Monografii și studii:

Cazaban, Ion – *Caragiale și interpretii săi*, Editura Meridiane, București, 1980.

Cazimir, Ștefan – *Caragiale – Universul comic*, București, EPL, București, 1967.

Ibidem – I.L. Caragiale față cu kitschul, Editura Cartea Românească, București, 1988.

Ibidem – Caragiale recidivus, Editura pentru literatură națională, București, 2002.

Călinescu, Al. – *Caragiale sau vârsta modernă a literaturii*, Editura Albatros, București, 1976.

Călinescu, G. – *Domina bona*, în *Principii de estetică*, EPL, Albatros, București, 1990.

Cioculescu, Șerban - *I.L. Caragiale*, Editura Tineretului, București, 1964.

Ibid. – Viața lui I.L. Caragiale. Caragialiana, Editura Eminescu, București, 1977.

Constantinescu, Ion – *Caragiale și începuturile teatrului european modern*, Editura Minerva, București, 1974.

Cubleșan, Constantin (coordonator) – *Dicționarul personajelor din teatrul lui I.L. Caragiale*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002.

Dobrogeanu-Gherea, C. – *I.L. Caragiale (1890) și alte studii*, în *Studii critice*, EPL, București, 1967.

Elvin, B. – *Modernitatea clasicului Caragiale*, EPL, București, 1967.

Fanache, V. – *Caragiale*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984 și ediția a doua, augumentată, 1997.

Ghițoi, Adriana, *Caragiale publicist*, Tritonic, București, 2005.

Iorgulescu, Mircea, (vezi: *Eseu despre LUMEA LUI CARAGIALE*, Editura „Cartea Românească”, București, 1988, reeditată (plus o *Prefață*) sub titlul original: *Marea trâncăneală*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994).

Ibrăileanu, Garabet – *Numele proprii în opera comică a lui Caragiale*, în *Opere*, III, Editura Minerva, 1976, pag. 246-258.

Jordan, Iorgu – *Limba „eroilor” lui Caragiale*, Societatea de științe istorice și filologice, București, 1957, ediția a II-a.

Iosifescu, Silvian – *Momentul Caragiale*, EPL, București, 1963.

Ibidem – *Dimensiuni caragialiene*, Editura Eminescu, București, 1972.

Iorgulescu, Mircea – *Eseu despre LUMEA LUI CARAGIALE*, Editura Cartea Românească, București, 1988, reeditată (plus o *Prefață*) sub titlul original: *Marea trâncăneală*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994.

Maiorescu, Titu – *Comediile d-lui I. L. Caragiale (1885)*, în vol. *Critice*, II, București, EPL, 1967.

Manolescu, Florin – *Caragiale și Caragiale. Jocuri cu mai multe strategii*, Editura Cartea Românească, București, 1983.

Mihăilescu, Dan C., *I. L. Caragiale și caligrafia plăcerii. Despre eul din scrisori*, Editura Humanitas, București, 2012.

Ibidem, Selecția textelor și Cuvânt înainte la : *I. L. Caragiale despre lume, artă și neamul românesc*, Antologiile „Humanitas”, Editura Humanitas, București, 1994.

Ibidem, *Ianuarie 1952, la celălalt centenar Caragiale*, Dilema veche, nr. 415, 26 ianuarie 2012 – 1.februarie 2012, <http://dilemaveche.ro/sectiune /carte/articol/ianuarie-1952-celalalt-centenar-caragiale>, la 26 ianuarie 2012.

Pârvulescu, Ioana, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, Humanitas, București, 2011.

Silvestru, Valentin – *Elemente de caragialeologie*, Editura Eminescu, București, 1970.

Stamatoiu, Cristian, *I. L. Caragiale și patologiile mass-media (o argumentare în șase tablouri, urmată în anexă de un vademecum regizoral pentru 25 de fragmente din I.L. Caragiale)*, Editura Academos Târgu-Mureș, 1999.

Ibidem, „*Caragialumea*” – *matrice și prefigurare*, Editura Universității de Artă Teatrală, Târgu-Mureș, 2003.

Ibidem, „Homo Caragialiensis” între comédie și comedie, *Documenta Studia Universitas „Petru Maior”*, nr. 3, 2004, pp. 40-45.

Ibidem, „Caragialumea” și avatarurile dobândirii unei diplome școlare de... „loază”, *Studia Universitas „Petru Maior”*, Târgu Mureș, 2007, pp. 40-50.

Ibidem, I. L. Caragiale și « Despărțământul Trebilor Dinlăuntru», Sesiunea de comunicări științifice a Universității Petru Maior din Târgu-Mureș, 27-28 octombrie, 2000, publicat în: *Lucrările Sesiunii...*, Editura Universității Petru Maior, 2000, Tîrgu-Mureș, pp. 157-164.

Ibidem, Rolul încornoratului și încornoratul ca rol în „Caragialume”, *Symbolon*, an VIII, nr. 13, 2007, pp. 38-42.

Tomuș, Mircea – *Opera lui I.L. Caragiale*, Editura Minerva, București, 1977.

Ibidem – *Teatrul lui Caragiale dincolo de mimesis*, Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 2002.

Ulmu, Bogdan, *Mic dicționar Caragiale*, Editura Cronica, Iași, 2001.

Vartic, Ion – *I. L. Caragiale și schițele sale exemplare*, studiu introductiv la: *I. L. Caragiale – temă și variațiuni*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1988.

Vodă-Căpușan, Maria – *Despre Caragiale*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982.

Ibidem – *Caragiale ?*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002.

Thomasseau, Jean-Marie, „Pentru o analiză a para-textului teatral. Câteva elemente ale para-textului hugolian”, în: *Littérature*, No.53, 1984, pp. 79-103.

Vianu, Tudor – *Aspecte ale limbii și stilului lui I.L. Caragiale*, din *Studii și conferințe cu prilejul centenarului I. L. Caragiale*, ESPLA, București, 1952, pag. 154-174.

2.2 Studii critice colective:

*** - *I. L. Caragiale în conștiința contemporanilor săi*, antologie și prefață de Rodica Florea și Stancu Ilin, Editura Minerva, București, 1990.

*** - *Comediile lui I.L. Caragiale*, introducere, comentarii, dosar critic, note și bibliografie critică de Liviu Papadima, Editura Humanitas. București, 1996.

*** - *I. L. Caragiale interpretat de...*, studiu introductiv, antologie, tabel cronologic și bibliografie de Liviu Călin, Editura Eminescu, București, 1974.

*** - „Caragiale, așa cum nu-l știm”, în revista *Historia* (număr special), an IV, nr. 12, septembrie 2015.

2.3 Istorii literare:

Călinescu, G. – *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (1941), Editura Minerva, București, 1983.

Mândra, V. – *Istoria literaturii dramatice românești*, vol. I., Editura Minerva, București, 1985.

Rotaru, Ion – *O istorie a literaturii române*, vol. I, Editura Minerva, București, 1971.

*** - *Istoria literaturii române, Epoca marilor clasici*, Editura Academiei R.S.R., București, 1973.

*** - *Scriitori români*, coordonare și revizie științifică de Mircea Zăciu în colaborare cu M. Papahagi și A. Sasu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978.

*** - *Dicționarul scriitorilor români*, vol. I, (A-C), coordonare științifică de Mircea Zăciu, Aurel Sasu și Marian Papahagi, Editura Fundației Culturale Române, București, 1995.

3. Bibliografie filologică și lingvistică:

Arvinte, Vasile, *Normele limbii literare în opera lui I. L. Caragiale*, Demiurg, Iași, 2007.

Bidu-Vrânceanu, Angela; Călărășu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana și colectivul, *Dicționar de științe ale limbii*, Nemira, București, 2001.

Gh. Bulgăr, *Sinteze de limba română*, Editura Albatros, București, 1984., pp. 34 – 35.

Coteanu, Ion; Forăscu, Narcisa și Bidu-Vrânceanu, Angela, *Limba română contemporană. Vocabularul*, EDP, București, 1985.

Dragomirescu, Adina și Nicolae, Alexandru, *101 greșeli de lexic și de semantică*, Humanitas, București, 2011.

Graur, Al., *Lingvistica...*, Editura Enciclopedică Română, București, 1972.

Graur, Alexandru, „*Capcanele*” limbii române, Editura Humanitas, București, 2012.

Ibidem, în cap. „Etimologia populară”, în *Lingvistica...*, Editura Enciclopedică Română, București, 1972.

Ibrăileanu, Garabet, *Numele proprii în opera comică a lui Caragiale*, în *Opere*, III, Editura Minerva, 1976, pp. 246 – 258.

Hristea, Theodor (coordonator), *Probleme de etimologie, Studii, Articole. Note.*, Editura Științifică, București, 1968.

Ibidem, „Paronimia și atracția paronimică în limba română (cu specială referire la opera lui I. L. Caragiale)”, în: *Limbă și literatură*, 1978, nr. 1, pp. 22 – 23.

Ibidem, *Sinteze de limba română*, Editura Albatros, București, 1984.

Ionescu, Cristina și Cerkez, Matei, *Gramatică și stilistică*, Editura ALL, București, 1997.

Ionescu, Emil, *Manual de lingvistică generală*, ed. IV, Editura ALL, București, 1992.

Paraschivescu, Radu, *Fie-ne tranziția ușoară. Perle românești*, Editura Humanitas, București, 2007.

Ibidem, *Dintre sute de clișee. Așchii dintr-o limbă tare*, Editura Humanitas, București, 2009.

Patapievici, H.-R., *Omul recent*, ed. II, Editura Humanitas, București, 2002.

Slama Cazacu, Tatiana, *Confuzii, greșeli, prostii și răutăți în limba română, azi*, Editura Tritonic, București, 2010.

Stamatoiu, Cristian, *Etimologii populare „francoafone” în dramaturgia românească („Filierea” cazurilor: V. Alecsandri, I. L. Caragiale și extensia spre E. Ionescu) / Des fausses étimologies « franco-aphones » dans la dramaturgie roumaine (« La filière » des cas de : V. Alecsandri, I. L. Caragiale et l’extension vers E. Ionescu)*, Culegere bilingvă de studii transpuse liber „în” și „din” limba franceză, cu consultanța D-nei conf. univ. **Hélène Lenz** – Directoare a Departamentului de Studii românești al Institutului de studii romanice, Facultatea de Limbi și Culturi străine, Universitatea Strasbourg, Franța. Cu un *Appendix* în limba engleză / Collection bilingue d’études librement transposées « dans » et « du » français, relues par Mme **Hélène Lenz** – maître de conférences HDR, Directrice Département d’Etudes roumaines à l’Institut d’études romanes, Faculté des Langues et Cultures étrangères, Université de Strasbourg, France. Avec un *Appendix* en anglais, *ARTES, Iași, 2015*.

Ibidem, Posibile căi de abordare în problematica traducerii lui I. L. Caragiale, *Communication Culture and Interlinguistics in Europe*, Universitatea Sapienția, Tg Mureș, 27-28 mai 2011, publicat în vol. multilingv *Cultură comunicățională și relații translingvistice în Europa / Kommunikációs kultúra és transzlingvisztika Európában / Communication, Culture and Translinguistics in Europe*, Ed. Scientia Kiadó, Cluj-Napoca / Kolozsvár, 2012, pp. 312 - 313.

Stoichițoiu Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, Editura ALL, București, 2001.

Ibidem, Aspecte ale influenței engleze în româna actuală, Editura Universității din București, București, 2006.

Zarifopol, Paul, în: *I.L. Caragiale, Opere, II*, 1931, pp. 370 – 383, pe două coloane, pentru ca ulterior să apară în: *I.L. Caragiale – Opere, vol. 3*, Momente, schițe, notițe critice, ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin și o introducere de Silvian Iosifescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1962, pp. 545 – 557.

Uritescu, Dorin N., *Contradicții în exprimare*, Editura SAIS, București, 2009.

Vlad, Carmen, *Textul aisberg*, Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2003.

Vraciu, Arion, *Lingvistică generală și comparată*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980.

4. Bibliografie referitoare la mass-media și spațiul politico-istoric:

Albert, Pierre, *La presse*, PUF, Paris, 1968.

Bignell, Johnathan și Orelebar, Jeremy, *Manual practic de televiziune*, Colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 2009.

Bakenhus, Norbert, *Radioul local – ghid practic pentru jurnaliști*, colecția „Collegium Media”, Editura Polirom, Iași – București, 1998.

Bertrand, Claude Jean, *Introducere în presa scrisă și vorbită*, Colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 1998.

Coman, Mihai, *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare*, vol. I, colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 1997.

Ibidem., *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare*, vol. II, colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 2001.

Drăgan, Ion, *Paradigme ale comunicării de masă*, Editura Șansa, București, 1996.

Ficeac, Bogdan, *Tehnici de manipulare*, Editura Nemira, 1996.

Istodor, Eugen, în: *Dicționarul ideilor fixe: după 20 de ani*, Editura Polirom, București, 2009.

Fleur (de), Melvin L., și Ball-Rokeach, Sandra, *Teorii ale comunicării de masă*, colecția „Collegium” seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 1999.

Gaillard, Philippe, *Tehnica jurnalismului*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 2000.

Guțu-Tudor, Dorina, *New Media*, Editura Tritonic, București, 2004.

Hartley, J., *Discursul știrilor*, colecția „Collegium” seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 1999.

Gheorghe, Virgiliu, *Efectele televiziunii asupra minții umane*, Editura Evanghelistos, București, 2005.

Hillard, Robert F., *Redactarea pentru televiziune, radio și noile media*, Colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 2012.

Joanescu, Irene, *Radioul modern. Tratatul informației și principalele genuri informative*, colecția „Jurnalism și comunicare”, Editura ALL, București, 1998.

Keeble, Richard, *Presa scrisă. O introducere scrisă*, colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 2009.

Lochard, Guy și Boyer, Henri, *Comunicarea mediatică*, Colecția „Litere – Științe umnaiste”, seria MEMO, Editura Institutul European, București, 1998.

Lazăr, Mirela, *Noua televiziune și jurnalismul de spectacol*, Colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 2008.

Mc. Luhan, Marshall, *Galaxia Gutenberg*, București, Editura Politică, 1975.

Mucchielli, Alex, *Arta de a comunica. Metode, forme și psihologia situațiilor de comunicare*, colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 2005.

Petcu, Marian, *Puterea și cultura*, colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 1998.

Popescu, Cristian Florin, *Manual de jurnalism. Redactarea textului jurnalistic. Genurile redacționale*, Colecția „Comunicare – Media”, Editura Tritonic, București, 2005.

Rad, Ilie, *Stilistică și mass-media; Aspecte ale experienței jurnalistice*, Cluj-Napoca, Editura Ardealul, 1999;

Roșca, Luminița, *Producția textului jurnalistic*, colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 2004.

Runcan, Miruna, *Introducere în etica și legislația presei*, colecția „Jurnalism și comunicare”, Editura ALL, București, 1998.

Stan, Sorina Cristina, *Manipularea prin presă*, Humanitas, București, 2004.

Stamatoiu, Cristian, *I.L. Caragiale și patologiile mass-media (o argumentare critică în șase tablouri, urmată în anexă de un vademecum regizoral pentru 25 de fragmente din I. L. Caragiale)*, Editura „Academos”, Tg-Mureș, 1999.

Thom, Françoise, *Sfârșiturile comunismului*, Editura Polirom Iași, 1996.

Alvin și Heidi Toffler, *Război – antirăzboi*, București, Antet, 1995.

Zeca-Buzura, Daniela, *Jurnalismul de televiziune*, Colecția „Comunicare Media”, Editura Polirom, Iași – București, 2005.

Ibidem, *Totul la vedere. Televiziunea după Big Brother*, colecția „Collegium”, seria MEDIA, Editura Polirom, Iași – București, 2007.

***, *Comunicarea de la origini la Internet*, Larousse-Bordas, Paris, 1997, copyright și traducere: Editura RAO, București, 1998.

5. Referințe mediatice din următoarele publicații tipărite sau on line, radio și TV:

Adevărul, AGERPRES, addrian.wordpress.com, Antena 1, Antena 3, Atac, Capital, Cața-venecu, Cotidianul, Dilema veche și Suplimentul „Colecții cu dichis”, dailymotion.com, Curentul.ro., Europa FM, Evenimentul zilei, Gândul.ro, ghiseultau.ro, gzoltan. Wordpress.com, Hotnews.ro, Jurnal Digi 24, Jurnalul Național, Jurnalul de duminică, supliment al « Jurnalului Național », kiseleff.ro, Mediafax.ro, Monitorul Oficial al României, Newsin, Prima TV, Pro TV, Radio România Actualități, Realitatea.Net, România liberă, Revista „22”, scritube.com, Teatrul, Ziare.com, TVR1, TVR2, wn.com, Ziare.com., Ziarul Metropolis.com.

6. Beletristică corelată

Simionescu, Mircea Horia, ciclul românesc *Ingeniosul bine temperat* (1968 -1983).

Sorescu, Marin, *Singur printre poeți – Parodii*, EPL, București, 1964.

Ibidem, *La liliaci*, vol. I, Editura Cartea românească, București, 1986.

Preda, Marin, *Moromeții*, 2 vol., Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, vol. I - 1955 și vol. II – 1967.

Ibidem, *Cel mai iubit dintre pământeni*, vol. I-III, Editura Cartea românească, București, 1980.

Cornel Udrea, *Obiceiuri de nuntă la cangurii șchiopi*, ed. IV, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2010.

Bogdan Ulmu, *Dicționar neresios de personaje serioase*, Colecția „Humoris Causa”, Editura Opera Magna, Iași, 2004.

7. Teatru radiofonic

X X X, *Cum a pierdut Leonida o noapte furtunoasă de carnaval (colaj dramatic de Cristian Stamatoiu după opera lui I. L. Caragiale)*, dramatizare radiofonică realizată de Studioul teritorial de radio Tg Mureș, difuzată în premieră la data de 16 decembrie 2002, ora 19,⁰⁰, Regia tehnică: Kacso Tibor. Regia artistică: Dan Glasu.

8. Scenarii de film bazate pe opera lui. I.L. Caragiale

O scrisoare pierdută, Studioul Cinematografic București, România, 1953, transpunere cinematografică după comedia *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale. Distribuția (în ordinea și formularea genericului, iar nu a dramaturgului – n.n.): ȘTEFAN TIPĂTESCU: Niki Atanasiu; ZAHARIA TRAHANACHE: Alexandru Giugaru; GHIȚĂ PRISTANDA, polițaiul orașului: Marcel Anghelescu; UN CETĂȚEAN TURMENTAT, Costache Antoniu; AGAMEMNON DANDANACHE: Radu Beligan; TACHE FARFURIDI: Ion Finteșteanu; IORDACHE BRÂNZOVENESCU: Grigore Vasiliu-Birlic; NAE CAȚAVENCU: Ion Talianu; IONESCU: Ion Henter; POPESCU: I. Iliescu; ZOE TRAHANACHE: Elvira Godeanu. Decoruri: Giulio Tincu; Imaginea: Andrei Feher; Sunetul: Victor Cantuniari; Regizor secund: Elena Negreanu. Regia: Sică Alexandrescu și Victor Iliu. Durata: 2h 13' 09''.

Două lozuri, Studioul Cinematografic București, România, 1957, transpunere cinematografică după schița *Două loturi* de I.L. Caragiale. Distribuția: Domnul Lefter

Popescu - Grigore Vasiliu Birlic; Madame Lefter Popescu - Dorina Done; Căpitanul Pandele - Marcel Anghelescu; Comisarul Turtureanu - Alexandru Giugaru; Flașnetarul - Ion Iancovescu; Turbatul - Remus Ionașcu; Bancherul - Mircea Constantinescu; Țica - Margareta Pogonat; Țithe ganca Bătrână - Medinée Șaban; Fetița - Carmen Manolescu; Plasatorul - Carol Kron. Muzica: Mircea Chiriac. Decoruri: Giulio Tincu. Imaginea: Ștefan Horvath. Directorul Filmului: Dumitru Tofan.

Regia: Jean Georgescu, Gheorghe Naghy și Aurel Miheleş.

De ce trag clopotele Mitică? Distribuția: Victor Rebengiuc (Pampon), Mariana Mihuț (Mița), Petre Gheorghiu (Crăcănel), Tora Vasilescu (Didina), Gheorghe Dinică (Nae), Mircea Diaconu (Iordache), Florin Zamfirescu (Catindatul), Ștefan Iordache (Mitică), Ștefan Bănică (Costică) și: Mitică Popescu, Valentin Popescu, Tamara Buciuceanu, Magda Catone, Constantin Diplan, Costel Constantin, Ioana Crăciunescu, Valentin Popescu, Ștefan Muraru, Ovidiu Schumacher, Aurel Cioranu, Aurel Giurumia, Jorj Voicu, Ion Anghel, Ion Băltărețu, Papil Panduru, Simona Măicănescu, Petre Gheorghiu-Goe, Radu Panamarenco, Victor Ștrengaru... și Lucian Pintilie, în propriul său rol de „regizor”.

Adaptare după I. L. Caragiale și regie: Lucian Pintilie, 1981, 120 min.